

Posudek oponenta

na bakalářskou práci Veroniky Pojarové

Consonantal and vocalic differences in Czech English with reduced and enhanced foreignness

Bakalářská práce Veroniky Pojarové představuje užitečný příspěvek k problematice českého přízvuku v angličtině, což je téma na Fonetickém ústavu aktuálně řešené v rámci několika rovin. Tato práce se týká roviny produkční a zkoumá výslovnost vybraných hlásek v promluvách českých studentů. Hlavním přínosem studie je srovnání promluv, kdy se mluvčí snažili přiblížit britskému standardu, s promluvami, kdy měli za úkol realizovat výrazný český přízvuk.

Text je rozdělen do pěti částí, první představuje současný stav výzkumu v oblasti osvojování druhého jazyka a cizineckého přízvuku včetně rozboru několika relevantních experimentálních studií. Na základě prostudované literatury pak autorka nastoluje výzkumné hypotézy. Ve druhé kapitole popisuje způsob získávání dat a metodu jejich zpracování. Ve třetí kapitole jsou přehledně shrnuty výsledky vzhledem k jednotlivým zkoumaným hláskám, čtvrtá a pátá kapitola jsou věnovány diskusi a závěrům.

V teoretické části práce autorka prokazuje pečlivost a kritický vhled do probírané literatury, text je kompaktní, jasně strukturovaný a v neposlední řadě také čtivý.

Popis metodologie je dostatečně podrobný, aby byla studie replikovatelná, což je nezbytným předpokladem současného experimentálního výzkumu. V části věnované výsledkům autorka zvolila rozumný kompromis mezi stručností a sdělností, přičemž kompletní výsledky (tabulky a grafy) lze nalézt v příloze. Diskuse pak přináší interpretaci představených výsledků, studentka se snaží nalézt možná zdůvodnění některých zjištěných tendencí, ale přitom si je vědoma omezení daných materiálem (zejména počtem vyslovených hlásek) i metodou a svědomitě o nich referuje. Závěr práce je opět přehledný, jasný a kompaktní.

Stylistická úroveň práce je rovněž vysoká, autorka se vyjadřuje srozumitelnou a kultivovanou angličtinou s jen velmi vzácnými chybami.

Výtky k předložené práci jsou především formálního charakteru. Co se typografické úpravy týče, v kapitole 1 jsou kapitalizována slova v nadpisech, v ostatních kapitolách už nikoliv (což považuji za obvyklejší řešení). Nekonzistentně jsou v průběhu práce realizovány mezery kolem lomítek obsahujících zkoumané hlásky (například na s. 27). Symbol *p*, označující pravděpodobnost, je zvykem zapisovat kurzívou. Test „chi-squared“ je někdy psán s pomlčkou, jindy bez. Likertova škála je na s. 14 chybně označena jako „Lickert scale“. Chyby se vyskytují též v citacích, van Dommelen je na s. 18 citován jen jako „Dommelen“, rovněž chybí „et al.“, protože studie měla ještě dva další spoluautory (o stranu později už je tatáž citace správně). Studie Millward & Hayes (2012) je v textu citována jen jménem prvního autora (s. 27). Programy Praat i P2FA (s. 25) by měly být v textu citovány svými autory (Boersma & Weenink, 2013, respektive Yuan & Liberman, 2008), uvedení v seznamu literatury nestačí, obzvláště ve druhém případě je spojení pro neznalého čtenáře nedohledatelné. Naopak URL stačí uvést v bibliografii.

Bibliografie je bohužel nepříliš dobře zpracována. Chybí označení „a“ a „b“ u studií vydaných stejnými autory ve stejném roce (přestože je toto kódování využito v textu), Ladefoged je dvakrát chybně zapsán jako „Lagefoged“. U studie Piske et al. (2001) chybí jména spoluautorů. Za nejvážnější prohřešek ovšem považuji uvedení celkem osmi referencí, které nejsou citovány v textu, přestože nepochybuji, že je autorka přečetla a využila.

Obsahových výtek je pak méně a některé z níže jmenovaných jsou spíše návrhy ke zlepšení či zpřehlednění. Podkapitola 1.4 je poněkud nešťastně pojmenována „The Foreign Accent As Perceived by Its Speakers“, přestože její hlavní náplní je deskripce prvků české výslovnosti podle Soudka (1959). Hypotézy této bakalářské práce jsou přehledně vyjmenovány v podkapitole 1.6, je tedy nadbytečné je vyjmenovávat ještě na konci podkapitoly 1.5.1. Jednoznačným nedostatkem je nekonzistentní klasifikace britského /r/, které je uváděno někdy jako alveolární (např. v názvu podkapitoly 3.3) a jen méně často jako post-alveolární, jak je ale většinou v literatuře klasifikováno, viz např. Wellsův Longman Pronunciation Dictionary. Při interpretaci studie Flege (1984) na s. 13 autorka poněkud zjednodušuje, formulace, že posluchači zvládnou rozpoznat francouzský a anglický přízvuk na základě 30 ms dlouhého stimulu, je zavádějící. Pro analýzy zkoumající jednotlivá slova bych navrhovala položky „thousand“ a „thousands“ seskupit do jedné (s. 32 a dále). Z popisu grafu 4 a z textu na s. 32 vyplývá, že graf zobrazuje podíl úspěšných realizací ze všech realizací daného slova – pak by ale nedávalo smysl, proč součet procent dává 100. Jde pravděpodobně o podíl úspěšných realizací daného slova ze všech úspěšných realizací všech zkoumaných slov, což nepovažuji za nejlepší řešení. Na téže stránce bych uvítala vysvětlení poměrně neobvyklého počtu stupňů volnosti (osm) u testu χ^2 . Grafy 11 (s. 36) a 28 (s. 48) nejsou příliš přehledné, lepší by možná bylo zobrazit je jako histogramy, případně využít různé stupně světlosti jedné barvy (čím tmavší, tím vyšší úspěšnost).

V rámci obhajoby navrhuji k diskusi následující otázky: 1) Proč je při výzkumu cizineckého přízvuku problematické využití slov jako „správná výslovnost“, či „úspěšnost“? K čemu se vztahuje ona „správnost“? 2) Bylo by možné z materiálu vyčíst nějakou souvztažnost mezi obtížností výslovnosti jednotlivých hlásek? Tedy zda například mluvčí, který není schopen vytvořit jeden z kontrastů, bude mít problémy i s jiným, atp.

Závěrem konstatuji, že Veronika Pojarová předložila velice solidní studii náležitého rozsahu, v níž nastudovala a kriticky interpretovala relevantní literaturu, prokázala schopnost samostatně provést kvalitní experiment a přehledně o něm referovat. Předložená práce splňuje svým obsahem i rozsahem požadavky kladené na bakalářskou práci. Vzhledem k výše uvedeným skutečnostem ji doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení **velmi dobře**.

V Praze, dne 27. 5. 2014

.....
Mgr. Lenka Weingartová
Fonetický ústav
Filozofická fakulta
Univerzita Karlova v Praze